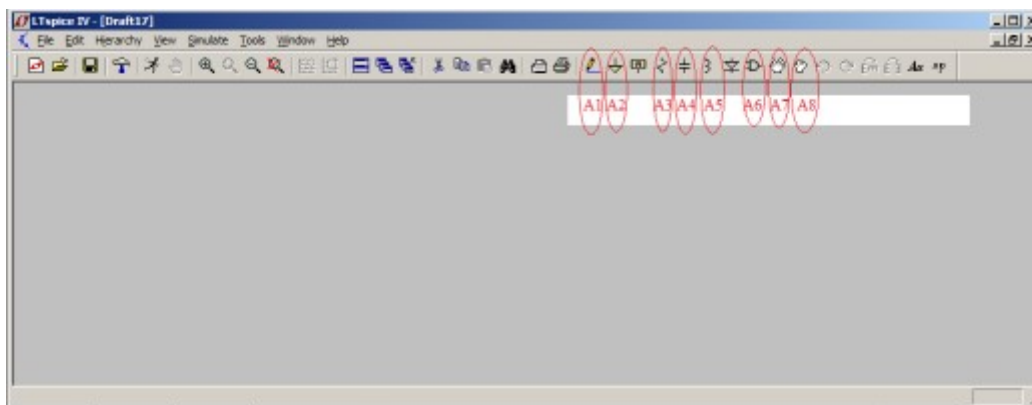

		Indeks	Grupa	Data	<u>OCENA</u>
Student I:	Kamil Lewiński	146437	4b		
Student II:	Xenia Pietrzyk	146409	4b		
Student III:	Jakub Królczyk	146417	4b		
Prowadzący zajęcia:					
Rok akademicki:		Semestr:			

ZADANIE A *LTSpice - menu, konstrukcja obwodów*

Z menu *File* wybrać *New Schematic* spowoduje to utworzenie nowego projektu. Zapoznać się z opcjami menu programu LTSpice. Co umożliwi wybranie opcji z menu oznaczonych symbolami A1- A8?

Odpowiedź 1a: A1: Pozwala nam łączyć elementy obwodu w zamknięty obwód. A2: Pozwala nam wstawić masę do obwodu

A3: Pozwala nam wstawić rezystor do obwodu. A4: Pozwala nam wstawić kondensator do obwodu.

A5: Pozwala nam wstawić cewkę do obwodu. A6: Pozwala nam wstawić różne inne, bardziej nietypowe elementy obwodu.

A7: Pozwala nam przemieszczać poszczególne elementy obwodu nie naruszając reszty układu oraz odłączając element od reszty układu.

A8: Pozwala nam przemieszczać poszczególne elementy obwodu pozostawiając je cały czas podłączone do układu.

Umieść w obszarze roboczym rezystory lub kondensator. Odpowiedz w jaki sposób dokonać odznaczenia wybranego elementu A2/A3/A4/A5 i A1.

Lp.	Przycisk	Odznaczenie (T/N)
1	ctrl	N
2	alt	N
3	esc	T
4	end	N

Jaką rolę pełni opcja w menu będąca ikoną z oznaczeniem bramki AND (A6)?

Odpowiedź_2a: Pozwala nam włączyć okienko "select component symbol", które umożliwia nam wybieranie i wstawianie spośród większego wachlarza elementów obwodu.

W oparciu o opis elementów bibliotecznych widocznych po wybraniu A6 z menu programu wyjaśnić jaką rolę mogą pełnić następujące komponenty:

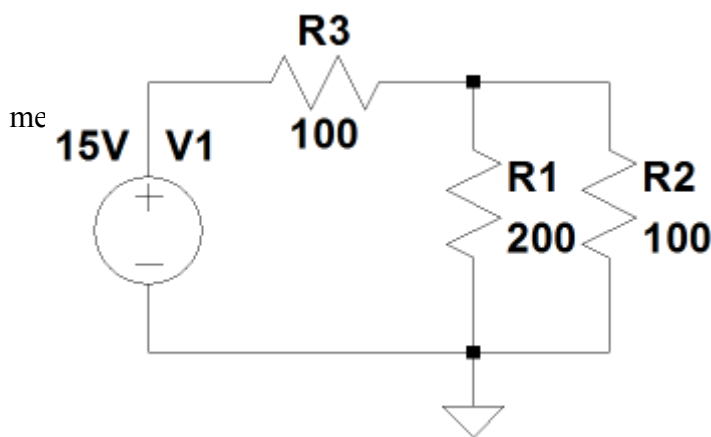
Lp.	Komponent	Funkcja / pełniona rola
1	<i>Signal</i>	Element ten pozwala nam na wstawienie do naszego układu źródła napięcia zmiennego.
2	<i>Voltage</i>	Element ten pozwala nam na wstawienie do naszego układu źródła napięcia stałego.
3	<i>Current</i>	Element ten pozwala nam na wstawienie do naszego układu źródła natężenia prądu.

ZADANIE B LTSpice - analiza DC op pnt, analiza Transient

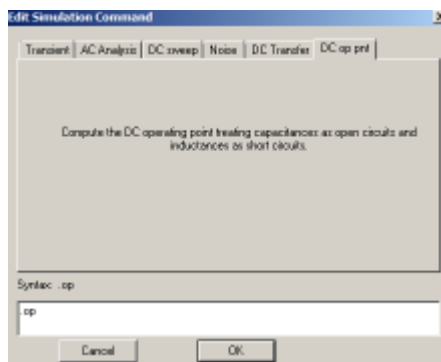
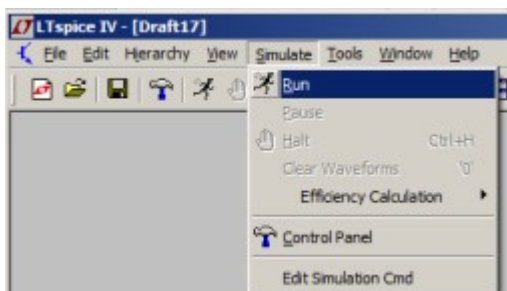
CZĘŚĆ I (DC op pnt)

Zaprojektować w LTSpice obwód pokazany na rysunku poniżej:

Rozmieszczenie rezystorów odbywa się po uprzednio wybranej ikonie A3 z Jako źródło zasilania należy użyć komponentu *Voltage* wybranego ze zbioru elementów bibliotecznych A6. Należy pamiętać o prawidłowym podłączeniu uziemienia A2 do obwodu. Edycję wartości rezystorów oraz źródła napięcia stałego dokonujemy przez kliknięcie prawym przyciskiem na wybrany element.

Z menu należy wybrać opcję Simulate -> Run. Następnie przejść do zakładki DC op pnt i nie dokonując żadnych zmian potwierdzić przez OK.

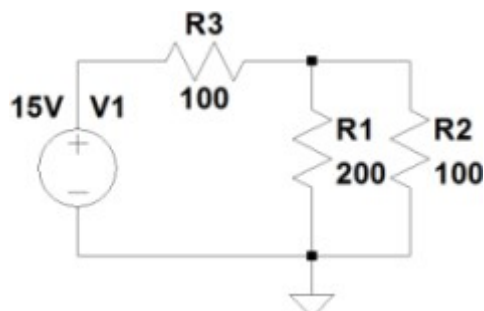
Dokonana zostanie analiza *stałoprądowa* dla zaprojektowanego obwodu przez program LTSpice. Wyniki symulacji zostaną wyświetlone w nowym oknie.

Jakie zmiany nastąpiły na schemacie zaprojektowanego obwodu po wybraniu i zatwierdzeniu symulacji *DC op pnt*?

Odpowiedź 1.1b: Na schemacie pojawia się znaczek ".op" symbolizujący symulację.

Dla rozpatrywanego aktualnie obwodu zanotuj wartości odczytane z okna symulacji w poniższej tabeli:

Numer węzła	Wartość napięcia [V]
1	15
2	6

I(Rx)	Wartość natężenia prądu [mA]
R1	30
R2	60
R3	90

W oparciu o stykową płytkę prototypową zbudować rzeczywisty obwód elektryczny symulowany aktualnie w LTSpice. Dokonać pomiaru prądów tzw. "metodą techniczną ($i=u/r$)".

Lp.	U(Rx)	I(Rx) {I(Rx)/Rx}
1	6V	$i1 = u/r = 6/200 = 0,03A$
2	6V	$i2 = u/r = 6/100 = 0,06A$
3	15V	$i3 = u/r = 15/100 = 0,15A$

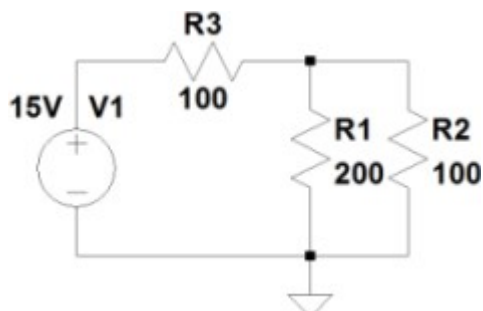
Z czego wynikają różnice między wynikami uzyskanymi w drodze symulacji, a wynikami pomiarowymi???

Odpowiedź_1.2b:.....Niestety z powodu braku dostępu do materiałów nie mogliśmy zbudować rzeczywistego obwodu elektrycznego, aczkolwiek różnice między wynikami.....zapewne wynikały by z rezystancji obwodów oraz zakresu tolerancji błędów rezystora, a także drobnych różnic w napięciu początkowym baterii niż zadeklarowano.....

Lab 2b: Ćwiczenia wprowadzające część II (LTSpice)

Obliczyć analitycznie wartości prądów w obwodzie oraz zestawzić je z wynikami uzyskanymi z symulacji i pomiarów.

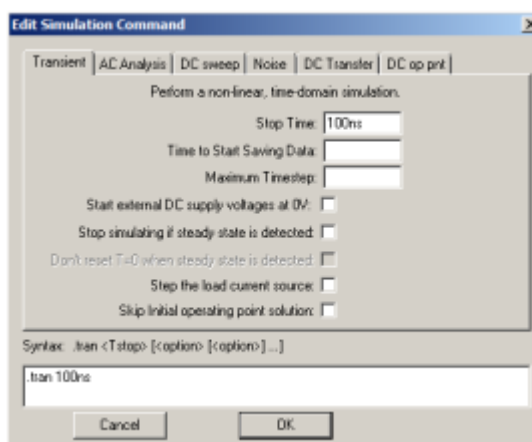
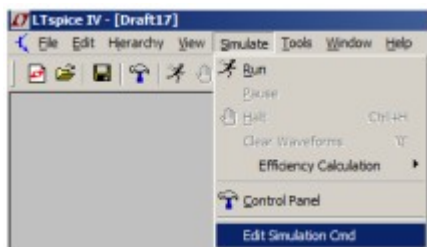

Zamknąć okno z wynikami symulacji. Skierować kursor myszy na dowolny rezystor. Odczytać w lewym dolnym rogu okna programu LTSpice pojawiające się informacje oraz komunikaty. O czym informują one użytkownika?

Odpowiedź_1.3b:...W dolnym lewym rogu pojawia się wartość natężenia prądu oraz rozproszenia energii na rezystorze.

CZĘŚĆ II (Transient)

W części II obowiązuje obwód z części I zadania B. Wciśnij klawisz DEL oraz kliknij dyrektywę .op na schemacie zaprojektowanego obwodu. Spowoduje to jej usunięcie. Przejdź do menu *Simulate->Edit Simulation Command* zakładka *Transient*. Jako Stop Time podaj 100ns, zatwierdź przez OK.

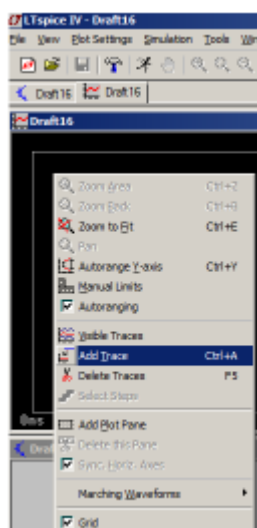
Lab 2b: Ćwiczenia wprowadzające część II (LTSpice)

W programie LTSpice otwarte zostanie nowe (z ciemnym tłem) okno do wizualizacji wyników symulacji. Jest okno symulacji oraz wizualizacji przebiegów/sygnałów w obwodzie. Odczytaj jaka wielkość jest umiejscowiona na osi poziomej oraz jaka jest jej graniczna wartość?

Odpowiedź_2.1b: Na osi poziomej znajdują się wartości od 0ns do wartości granicznej 100 ns, w odstępach co 10 ns.

Jaka jest zależność między wybraną wartością dla parametru Stop Time, a wartościami na osi poziomej w oknie symulacji?

Odpowiedź_2.1b: Wartości znajdujące się na osi poziomej zwiększają się o 10ns.

Kliknij w nowo otwartym oknie do wizualizacji wyników symulacji prawym przyciskiem myszy. Wybierz *Add Trace* (Ctrl+A).

Otwarte zostanie okno z przebiegami wszystkich sygnałów dostępnych dla danego obwodu. Dokonaj wyboru prądu $I(R1)$, $I(R2)$ oraz $I(R3)$.

Jaka wielkość pojawiła się na osi pionowej OY?

Wartość najniższa wynosi 24mA a najwyższa 96mA.

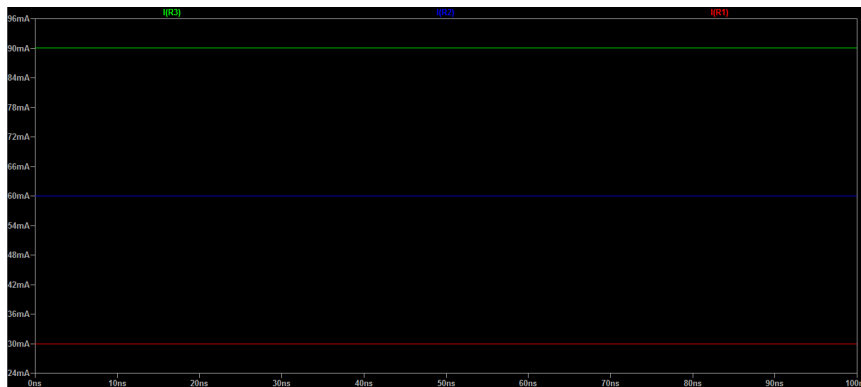
Odpowiedź_2.2b: Dla $I(R1)$ wykres wskazuje wartość 30 mA, dla $I(R2)$ - 60mA, a dla $I(R3)$ - 90mA

Jakiego rzędu wartości pojawiły się na osi OY?

Odpowiedź_2.3b: ... 10^2

Przedstaw uzyskane przebiegi symulacyjne oraz opatrz je odpowiednim komentarzem. Pamiętaj o prawidłowym oznaczeniu osi OX oraz OY. Zapisz prawidłowe jednostki.

Z menu *Simulate->Edit Simulation Cmd* zmień wartość Stop Time na 10ns, a następnie na 2s. Dokonaj symulacji wybierając z menu ikonę z biegącą postacią. Jakie zmiany można zaobserwować na przebiegach symulacyjnych???

Odpowiedź_2.4b: W przypadku ustawienia dla 10ns oś pozioma OX zmieniła wartości od 0ns do 10ns, co 1 ns.

Na osi pionowej OY nie wystąpiły żadne zmiany. Podobnie w przypadku ustawienia dla 2 s zmiany nastąpiły wyłącznie w obrębie osi poziomej

OX - wartości na niej zaczynają się od 0.0sn kończąc na 2.0s, co 0.2s.

Zaproponuj metodę usuwania obserwowanych przebiegów z okna symulacji. Dokonaj usunięcia wszystkich przebiegów.

Odpowiedź_2.5b: Żeby usunąć przebiegi z okna symulacji należy wcisnąć klawisz delete, a następnie nacisnąć na znajdujące się powyżej symulacji nazwy przebiegów.

W oknie ze schematem zaprojektowanego obwodu kliknij na każdy z rezystorów lewym przyciskiem myszy. Zaobserwuj zmianę kształtu kursora. Jakiego typu przebiegi zostały wyświetlone?

Odpowiedź_2.6b: Wyświetlone przebiegi zgadzają się w przybliżeniu ukazanymi na wykresie.

Lab 2b: Ćwiczenia wprowadzające część II (LTSpice)

W oknie ze schematem zaprojektowanego obwodu kliknij na linie połączeniowe oraz węzły lewym przyciskiem myszy. Zaobserwuj zmianę kształtu kursora. Jakiego typu przebiegi zostały wyświetlone?

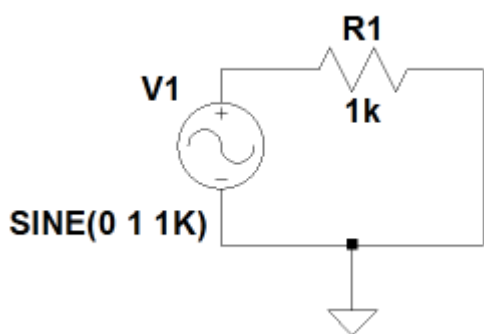
Odpowiedź_2.6b: Po naciśnięciu na linie połączeniowe, wyświetlone zostały przebiegi wyrażone w voltach [V], odpowiadające wartościom linii wyświetlanym w lewym dolnym rogu ekranu: 15V dla I1 oraz 6V dla I2.

Po naciśnięciu w węzły nie ukazują się żadne wartości.

Wybierając jednocześnie przebiegi napięciowe oraz prądowe do wizualizacji zwróć uwagę na dodatkowe informacje o wielkościach pojawiające się na osi OY.

CZĘŚĆ III (Transient, źródło napięcia zmiennego sinusoidalne)

Utworzyć w LTSpice nowy projekt. Zaprojektować obwód pokazany poniżej. Jako źródła napięcia zmiennego użyć komponentu *Signal*.

Kliknij prawym przyciskiem myszy na komponent *Signal* w zaprojektowanym obwodzie. Z sekcji *Funktion* w komponencie *Signal* wybierz SINE. Dobierz dowolną amplitudę oraz częstotliwość przebiegu. Zdefiniuj symulację *Transient*. Ustaw odpowiednio wartość parametru Stop Time
UWAGA!!! Należy mieć na uwadze wartość uprzednio zdefiniowanej wartości częstotliwości sygnału napięcia zmiennego. Dokonaj wizualizacji sygnałów napięciowych oraz prądowych korzystając tak jak w zadaniu A z opcji Add Trace.

Jaką wartość powinien mieć parametr Stop Time dla przebiegu zmiennego, aby w oknie symulacji widoczny był pełen okres sygnału. Zapisz odpowiedni wzór.

Odpowiedź_3.1b: Wartość w Stop Time powinien wynieść 1ms. Wzór: $f = n/t$ oraz $f = 1/T$

f - częstotliwość, n - liczba drgań, t - czas trwania drgań, T - okres

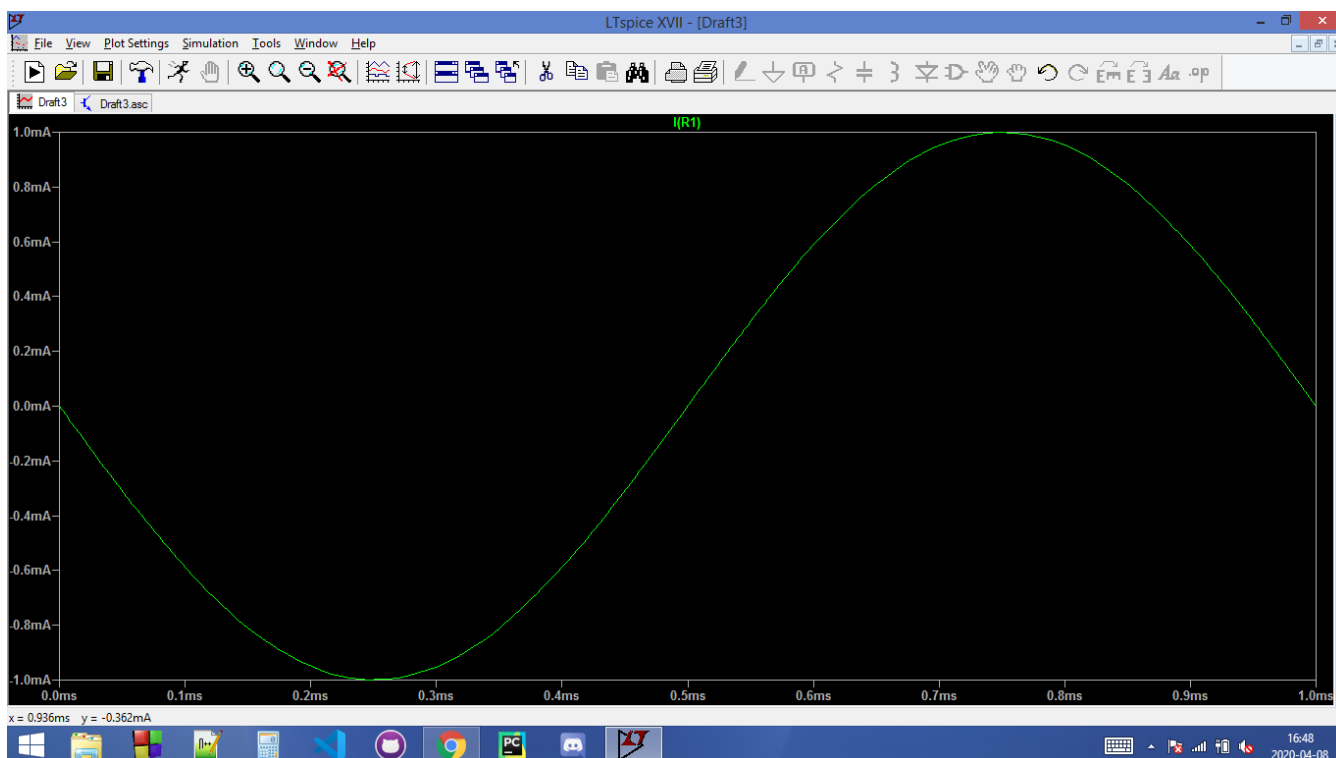

Lab 2b: Ćwiczenia wprowadzające część II (*LTSpice*)

Jaką wartość powinien mieć parametr Stop Time, aby w oknie symulacji widoczny był pełen okres sygnału dla źródła napięcia o częstotliwościach podanych w tabeli poniżej:

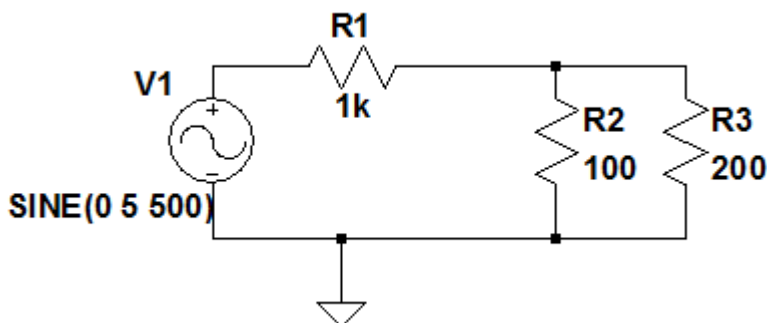
Lp.	Częstotliwość źródła	Wzór	Wartość Stop Time
1	100 Hz	$100\text{Hz} = 1/0.01\text{s}$	10ms
2	500 Hz	$500\text{Hz} = 1/0.002\text{s}$	2ms
3	1 kHz	$1\text{ kHz} = 1/0.001\text{s}$	1ms
4	1,5 kHz	$1,5\text{ kHz} = 1/0,000(6)$	666,(6) μs
5	2 kHz	$2\text{ kHz} = 1/0.0005\text{s}$	500 μs
6	5 kHz	$5\text{ kHz} = 1/0.0002\text{s}$	200 μs

Przedstaw przebiegi napięcia uzyskane w oknie symulacji. Pamiętaj o prawidłowym oznaczeniu poszczególnych osi oraz zapisaniu jednostek.

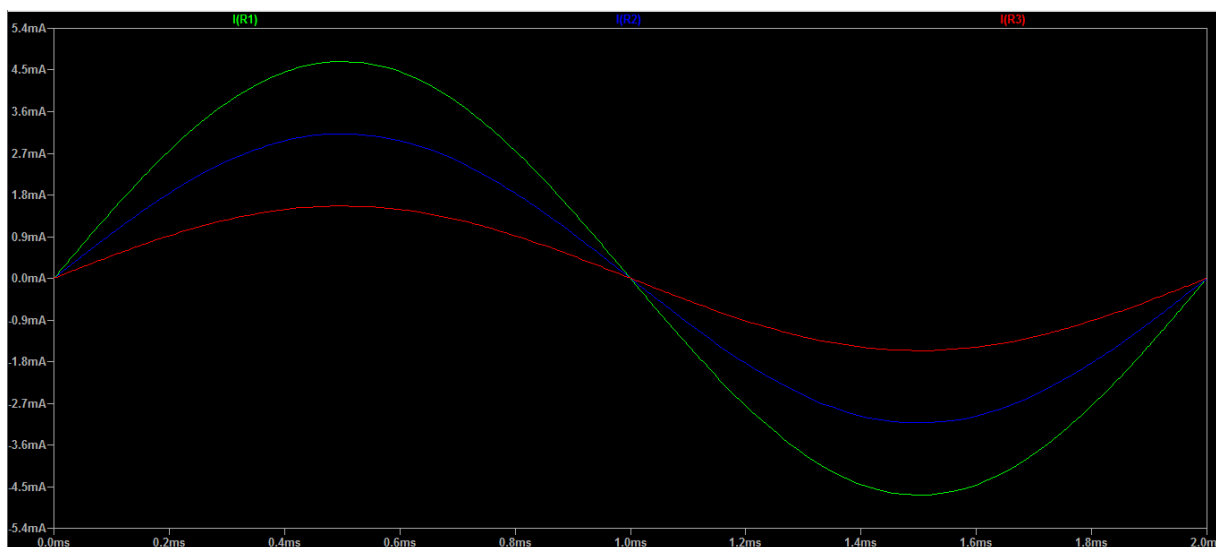

Zmodyfikuj bieżący obwód do następującej postaci:

Przedstaw przebiegi prądowe w powyższym obwodzie. Pamiętaj o prawidłowym opisaniu osi oraz o zapisaniu jednostek.

Jaką wartość powinien mieć parametr Stop Time w opcjach symulacji *Transient*, aby w oknie symulacji widoczne były

Lp.	Ilość okresów	Stop Time
1	2T	4ms
2	3T	6ms
3	7T	14ms

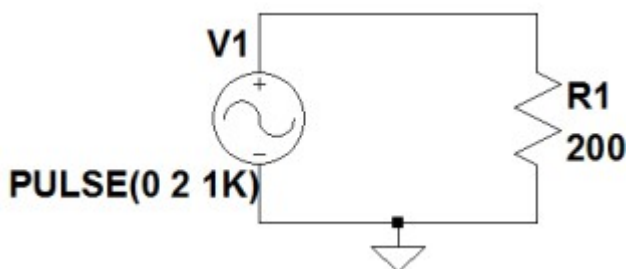

Jaką rolę pełni parametr *Ncycles* w opcjach źródła napięcia zmiennego *Signal*?

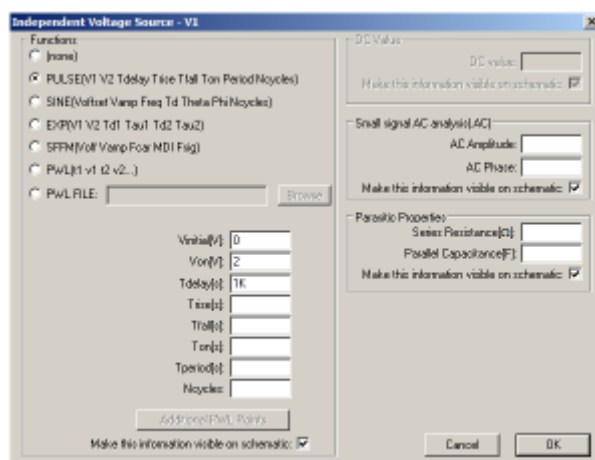
Odpowiedź_3.2b: Parametr *Ncycles* odpowiada ilości generowanych cykli sinusa.

CZĘŚĆ IV (Transient, źródło napięcia zmiennego prostokątnego)

Utwórz nowy projekt. Zaprojektuj w LTSpice obwód pokazany na rysunku poniżej:

Jako źródło napięcia zmiennego należy użyć komponent *Signal*. We właściwościach komponentu dokonać zmiany generowanej funkcji z SINE na PULSE.

Dobrać wartości parametrów tak aby uzyskać idealny przebieg prostokątny (uwaga: $T_{rise}=10\text{ns}$, $T_{fall}=10\text{ns}$ dla przebiegu prostokątnego) oraz wyjaśnić ich znaczenie np. T_{delay} – czas opóźnienia w stosunku do pojawienia się sygnału ; T_{fall} – czas opadania sygnału itd.

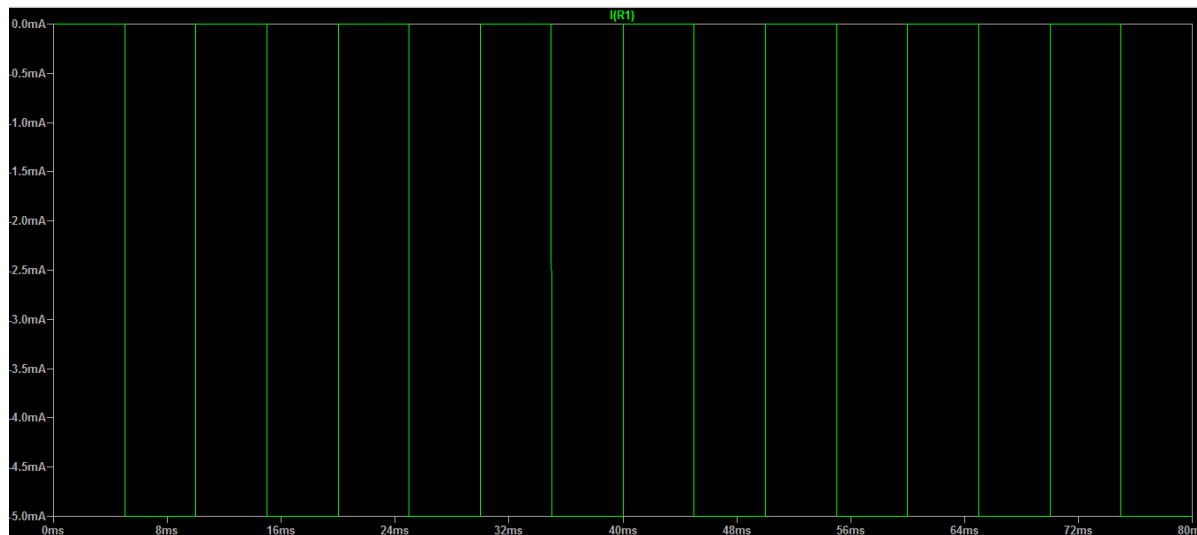

Lab 2b: Ćwiczenia wprowadzające część II (LTSpice)

Dobrać wartości parametrów tak aby uzyskać idealny przebieg prostokątny (uwaga: $T_{rise}=10ns$, $T_{fall}=10ns$ dla przebiegu prostokątnego) oraz wyjaśnić ich znaczenie np. T_{delay} – czas opóźnienia w stosunku do pojawienia się sygnału ; T_{fall} – czas opadania sygnału itd.

Lp .	Parametr	Znaczenie	Wartość
1	$V_{initial}$	Wartość początkowa źródła napięcia.	1V
2	V_{on}	Wartość napięcia impulsu.	0V
3	T_{delay}	Opóźnienie pierwszego impulsu od początku symulacji.	5ms
4	T_{rise}	Czas wzrastania impulsu.	10ns
5	T_{fall}	Czas opadania impulsu.	10ns
6	T_{period}	Okres pomiędzy kolejnymi impulsami.	10ms
7	N_{cycles}	Liczba impulsów	Może pozostać puste.

Dokonać symulacji zaprojektowanego obwodu. Przedstawić poniżej graficznie wyniki symulacji przebiegu prostokątnego. Dokładnie oznaczyć na przebiegu wszystkie parametry z powyższej tabeli. Pamiętać o prawidłowym oznaczeniu osi OX oraz OY oraz zapisaniu jednostek

Zbadać kształt przebiegu prostokątnego dla wartości parametrów $Trise$ i $Tfall$ różnych od 10ns np. 0s. Czyż można wytłumaczyć powstałe zniekształcenia w przebiegu prostokątnym?

Odpowiedź_4.1b: .....

.....

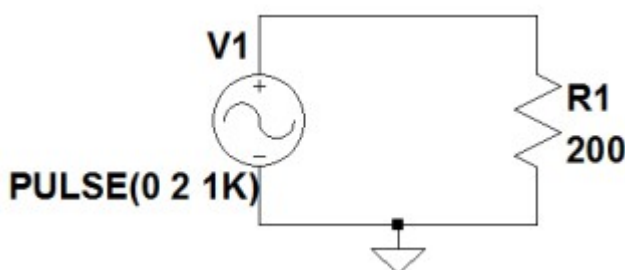
.....

.....

.....

CZĘŚĆ V (Transient, źródło napięcia zmiennego trójkątnego)

Utworzyć nowy projekt w LTSpice. Zaprojektować poniższy obwód:

Jako źródło napięcia zmiennego należy użyć komponentu *Signal*. Zmienić właściwości komponentu z *SINE* na *PULSE*. Zaprojektować źródło napięcia o przebiegu trójkątnym. Odpowiednie wartości parametrów podać w poniższej tabeli:

Lp.	Parametr	Wartość
1	$V_{initial}$	
2	V_{on}	
3	T_{delay}	
4	$Trise$	
5	$Tfall$	
6	T_{period}	

Lab 2b: Ćwiczenia wprowadzające część II (LTSpice)

7	<i>Ncycles</i>	

Przedstawić poniżej graficznie uzyskany przebieg trójkątny. Pamiętaj o prawidłowym oznaczeniu poszczególnych osi oraz zapisaniu jednostek.